

Stefna Landssamtaka íslenskra stúdentanna um nýsköpun og rannsóknir í íslensku háskólasamfélagi

Nýsköpunar- og rannsóknarstefna Landssamtaka Íslenskra Stúdentanna
Um nýsköpun og rannsóknir í íslensku háskólasamfélagi

1. útgáfa samþykkt á Landsþingi LÍS á Akureyri 30. mars 2023

Landssamtök Íslenskra Stúdentanna

Borgartún 6, 105 Reykjavík

lis@studentar.is

studentar.is

Efnisyfirlit

1. Inngangur	3
2. Þróun nýsköpunar	3
3. Nemendamiðuð nýsköpun	4
4. Jafnt aðgengi að nýsköpun	4
5. Tengsl gæða við nýsköpun og rannsóknir	6

1. Inngangur

Háskólar gegna lykilhlutverki í mótun og framþróun hvers samfélags. Því eru gæði náms og jafnt aðgengi að námi grundvöllur þróunar í nýsköpun og aukinnar verðmætasköpunar. Gróskumikið háskólasamfélag sem byggist á rannsóknum og þekkingarsköpun er forsenda lifandi nýsköpunarumhverfis. Háskólanám ætti því að veita nemendum grunnþekkingu og reynslu af nýsköpun. Þá þarf að tryggja að nýsköpun sé aðgengileg fjölbreyttum hópi nemenda og sé sinnt á öllum sviðum háskólanna.

2. Þróun nýsköpunar

Nýsköpun er einn angi þeirrar þekkingarsköpunar sem á sér stað innan háskólasamfélagsins og snýst í grunninn um að finna nýjar lausnir á viðfangsefnum þjóðfélagsins. Nýsköpun er ekki bundin við ákveðin svið vísindanna né ákveðna háskóla og því þarf að skapa henni rými þvert á háskólasamfélagið. Skapa þarf umhverfi innan allra námsleiða þar sem skapandi hugsun jafnt sem gagnrýnin hugsun verði partur af námskrám og nýta þarf núverandi þekkingu sem stökkpall fyrir frekari framþróun.

Tryggja þarf að nýsköpun innan háskólasamfélagsins sé á forsendum rannsókna og þekkingaröflunar. Þannig er stuðlað að framþróun. Í þeim tilfellum sem við eiga er nauðsynlegt að háskólasamfélagið sé í góðum tengslum við atvinnulífið en nýsköpun má þó ekki aðeins eiga sér stað á forsendum fyrirtækja. Markaðsöflin ættu ekki að ráða því hvaða þekking verður til í samfélaginu. Engu að síður getur samspil þekkingar innan fyrirtækja og framlags nemenda orðið samfélaginu til góðs og er því mikilvægt að efla tengslamyndun milli háskóla og atvinnulífs. Þá skal leitast við að auka meðvitund um tengsl rannsókna og nýsköpunar.

Mikilvægt er að öflug umræða eigi sér stað innan háskólasamfélagsins, sem og í almennri umræðu, um nýsköpun og tækifæri til nýsköpunar. Tryggja þarf að ímynd nýsköpunar endurspegli fjölbreyttan bakgrunn frumkvöðla, nýsköpun ætti að vera á allra færi. Hver sem er getur lagt sitt af mörkum í þágu nýsköpunar, óháð fyrri reynslu. Stuðla þarf að upplýsingamiðlun um raunverulegt eðli nýsköpunar og efla sjálfstraust námsmanna. Nýsköpun, í eðli sínu, krefst ekki fullkominna hugmynda eða gallalausrar útfærslu og þarf umhverfi nýsköpunar því að taka mið af því. Í því samhengi má nefna samkeppnir á sviði nýsköpunar, en auðga mætti umræðuna með því að fjalla jafnt um verkefni óháð sigrum í keppnum. Þannig má tengja ímynd nýsköpunar bæði fjölbreyttari verkefnum og frumkvöðlum. Öflugt kynningarstarf á rannsóknartækifærum er forsenda þess að námsmenn geti nýtt sér þau. Stuðla þarf að öflugri tengslamyndun fyrir námsmenn á vettvangi nýsköpunar.

Styrkir sem gera miklar kröfur til umsókna og umsækjenda geta haft fælandi áhrif á þau sem eru að taka sín fyrstu skref. Stefna skal að því að hafa umsóknarferli straumlínulagað, sér í lagi í tilfellum styrkja sem ætlaðir eru námsmönnum. Jafnframt ætti að stuðla að fjölbreyttu framboði sjóða og samkeppna sérstaklega ætluðum námsmönnum til að efla nýsköpun meðal stúdenta á öllum sviðum. Varanlegt fjármagn skal veita í þágu nýsköpunar námsmanna til framtíðar.

3. Nemendamiðuð nýsköpun

Árangursríkasta leiðin til að efla þátttöku stúdenta á sviði nýsköpunar er með nemendamiðaðri nýsköpun. Huga þarf að þáttum líkt og sýnileika rannsóknarstarfs, tengingu við atvinnulíf og umgjörð náms.

3.1 Sýnileiki nýsköpunar

Efla þarf þekkingu og skilning háskólanema á eðli nýsköpunar og hvernig þau geti nýtt námið sitt til nýsköpunar. Því er mikilvægt að háskólar efli fræðslu og kynningu á þeim rannsóknum sem eiga sér stað innan skólanna og veiti upplýsingar um þá möguleika sem eru í boði. Í kjölfarið þarf að skapa vettvang þar sem nemendur hafa aðgengi að viðeigandi aðstoð og leiðbeiningum við hugmyndavinnu. Þróa þarf nýjar leiðir til að efla þátttöku stúdenta í nýsköpun á öllum sviðum háskólanna. Sýnileiki og virkt upplýsingaflæði gegna því lykilatriði í því að auka þekkingu háskólanema á nýsköpun og rannsóknarstarfsemi háskólanna.

3.2 Tenging atvinnulífs og nýsköpunar

Háskólar eru miðstöð þekkingar, nýsköpunar og rannsókna sem leiða til nýrra uppgötvana, verkefna og tækni. Þannig hefur starfsemi háskóla gífurleg áhrif á atvinnulífið með því að útbúa nýjar vörur, þjónustu og hugmyndir sem drífa áfram atvinnulífið og sköpun nýrra atvinnutækifæra. Því eru tengsl háskóla og atvinnulífs mikilvægur liður í framþróun samfélagsins.

Hlutverk háskóla er m.a. að veita stúdentum sínum þekkingu og menntun sem mun nýtast á vinnumarkaði. Tengsl háskólasamfélagsins við atvinnulífið getur því oft auðveldað stúdentum að fara úr akademísku umhverfi og inn á vinnumarkað. Til eru dæmi um að nemendur vinni lokaverkefni sín í samstarfi við fyrirtæki og getur það verið góð leið fyrir nemendur að kynnst starfsemi viðkomandi geira. Mikilvægt er að tryggja skýra umgjörð um slík samstarfsverkefni þar sem m.a. kemur fram hver ákvarðar markmið verkefnisins og að grundvöllur þeirra byggist á þekkingaröflun og rannsóknarstarfsemi.

3.3 Nýsköpun í háskólum

Samspil nýsköpunnar og háskóla er mikilvægt og eru tækifæri fólgin í því að auka aðgengi nemenda að nýsköpunarstarfsemi og vikka sjóndeildarhring þeirra m.a. með fjölgun nýsköpunarmiðaðra námskeiða og áfanga. Þá þarf háskólasamfélagið að vera duglegt að hvetja stúdenta til nýsköpunar og ýta undir stúdentadrifin verkefni. Allir háskólar á Íslandi ættu að bjóða upp á áfanga í tengslum við nýsköpun og frumkvöðlafræði. Í dag leggja háskólarnir mismikla áherslu á nýsköpun og má leiða líkur að því að það hafi bein áhrif á myndum sprotafyrirtækja og vilja nemenda til að taka sín fyrstu skref með nýsköpunarverkefni. Auka þarf aðstoð fyrir nemendur vegna styrktarumsókna þar sem umsóknarferlin geta bæði verið krefjandi og flókin og getur það haft fælingaráhrif. Þá mætti auka fræðslu um samfélagsleg áhrif þeirra hugmynda sem reynt er koma á fót.

Áhersla hefur verið á nýsköpun og rannsóknarstarfsemi raungreina en mikilvægt er að efla nýsköpun innan annarra sviða háskólasamfélagsins eins og hug-, félags- og menntavísinda. Skoða skal sérstaka hvata eða ívilnanir til þess að auka nýsköpunarstarfsemi nemenda á þessum sviðum enda er samfélagslegur ábati falinn í frekari þróun þessara vísindagreina. Mikilvægt er að nýsköpunaráfangar hafi fjölbreyttar áherslur til að stuðla að ólíkum afurðum nýsköpunar. Ávallt skuli leggja áherslu á stuðning við nemandann fremur er fjárhagslegt virði verkefnisins.

Til þess að geta náð fyrrgreindum markmiðum þarf fjármagn og stuðning helgaðan nemendum, t.a.m. með því að halda sérstaka nýsköpunarkeppni sem aðeins er opin háskólanemum og starfrækja nýsköpunarsjóði sem úthluti styrkjum til verkefna háskólanema. Nýsköpunarkeppnir sem eru öllum opnar eru ekki til þess fallnar að efla sérstaklega nýsköpun á vegum námsmanna.

Þá þarf að efla samskipti milli nýsköpunardeilda háskólanna en er það lykilatriði til þess að tryggja að nemendur fái jöfn tækifæri til að taka þátt í nýsköpun. Samstarf sviða, deilda og háskóla er mikilvægt til þess að sameina mismunandi krafta og hæfileika. Með auknum samskiptum verður til sterkara nýsköpunarsamfélag fyrir alla háskólanema landsins. Stuðla ætti að sameiginlegum nýsköpunarvettvangi háskólanna þar sem hver skóli hefði fulltrúa. Mikilvægt er að slíkt samstarf einblíni á að auka aðgengi allra sviða að nýsköpun.

4. Jafnt aðgengi að nýsköpun

Tryggja þarf jafnt aðgengi að nýsköpunarstarfsemi og gera stúdentum með fjölbreyttan bakgrunn kleift að sinna nýsköpun og rannsóknum en það felst m.a. í því að tryggja jafnt aðgengi að háskólanámi.

Lág laun og fjárhagslegar áhættur m.a. í formi tímabundins tekjumissis ættu ekki að vera hluti af nýsköpunarumhverfi íslensks samfélags. Ljóst er að að efnahagsstaða hefur bein áhrif á möguleika fólks til þess að sinna nýsköpun og rannsóknum. Því þarf að tryggja að stúdentar geti sinnt nýsköpunarstarfsemi og rannsóknum óháð efnahagsstöðu sinni eða fjölskyldu sinnar.

Sömuleiðis skal tryggja jafnt aðgengi að nýsköpunarstarfsemi óháð aldri, efnahag, félagslegum aðstæðum, búsetu, fötlun, litarhafti, kyni, kyngervi, kynhneigð, kynvitund, kyntjáningu, kynþætti, skoðunum, trú, uppruna, veikindum eða stöðu að öðru leyti. Skal það m.a. gert með sérstökum viðskiptahröðlum, upplýsingagjöf og með því að stuðla að fyrirmyndum með fjölbreyttan bakgrunn. Tryggja þarf framboð styrkja í þágu frumkvöðla sem tilheyra jaðarsettum hópum. Kerfisbundinn vandi blasir við ýmsum hópum samfélagsins og þarf markvisst samstarf að eiga sér stað með hlutaðeigandi aðilum til að stuðla að bættu nýsköpunarumhverfi sem er aðlaðandi fyrir alla hópa. Þá þarf að tryggja fjölbreytt sjónarmið og fjölbreyttan bakgrunn í hópi þeirra sem úthluta styrkjum og leggja mat á nýsköpunarverkefni.

Til þess að vernda jafnan rétt skal styrkja sjóði og bæta upplýsingaflæði m.a. með því að þýða upplýsingar á fleiri tungumál. Er það til þess fallið að laða að erlenda námsmenn sem munu frekar styrkja nýsköpunarumhverfið.

5. Tengsl gæða við nýsköpun og rannsóknir

Í nútímasamfélagi er nauðsynlegt að tryggja stúdentum jafnt aðgengi að gæðarannsóknastarfi. Gæði náms eru skilgreind út frá viðleitni stofnana til þess að greina eigin starfsemi og skipuleggja alla þætti háskólanáms þannig að þeir stuðli að því að tilsettu lærdómsviðmiði eða -markmiði sé náð¹. Til þess að stuðla að bættum gæðum nýsköpunar og rannsókna í íslensku háskólasamfélagi þarf að huga að nútímavæðingu kennslu, þróun kennsluaðferða og að leggja inn færni sem raunverulega nýtist stúdentum. Þannig er hægt að ná fram nýjum sjónarhornum og stuðla að lausnamiðaðri nálgun stúdenta í rannsóknum og færni sem nýtist þegar háskólanámi er lokið.

Þegar kemur að nýsköpun og rannsóknum er nauðsynlegt að hafa gæðastaðla til að tryggja þessa þætti og þannig stuðla að gæðarannsóknum. Háskólanám eru almannagæði og ber því að tryggja gæðamat til að stuðla að framúrskarandi rannsóknum sem mæta þörfum þjóðfélagsins í nútíð og framtíð, þannig sköpum við verðmætara háskólasamfélag. Þverfagleg nálgun er nauðsynleg í því samhengi enda eru öll fræðasvið jafn mikilvæg. Með þverfaglegri nálgun og áherslu á fjölbreyttar rannsóknir geta háskólarnir brugðist betur við þörfum samfélagsins á hverjum tíma. Gæðamatið skal alltaf vera í samræmi við lög um háskóla (nr. 63/2006) og eftirlit með gæðum kennslu og rannsókna².

Til þess að tryggja gæði innan háskólanna ætti að bera saman sambærilegar námsleiðir þvert á skóla með það að markmiði að hámarka gæði. Með auknu samstarfi má bæta tengslanet á milli háskóla og á milli deilda. Háskólar skulu skapa vettvang fyrir þverfaglegt nám og stefna þannig að auknu námsframboði. Mikilvægt er að samstarf um nám nái einnig til stofnana og fyrirtækja til að tryggja rannsóknarinnviði í þágu nýsköpunar, enda eru innviðir og auðlindir fyrirtækja og stofnana aðrar og oft fjölbreyttari en háskólanna.

¹ [Gæðastefna Landssamtaka íslenskra stúdenta](#)

² [Lög um háskóla \(nr. 63/2006\)](#)